969
3

ADALET DERGISI

ADALET BAKANLIĞINCA
AYDA BİR YAYINLANMAKTADIR

Yıl : 60 Mayıs 1969 Sayı : 5

b — Çalıştırılan işin kamuya veya failin **şahsına** ait olması da önemli değildir.

IV — **Suçun Manevi Unsuru,** genel «**Kasıt**» tır. Fail, bir kimseyi bilerek ve isteyerek bir işde bedava ve cebren çalıştırmış olmalıdır.

800 — Cezalar :

Failden, bedava çalıştırdığı kimsenin cari ücreti alınarak çalışana ödenir.

Fail memur ise, geçici olarak, memuriyetten mahrumiyet cezası da verilir.

249. maddede, sürgün cezası, yer almış ise de bu ceza (Cezaların İnfazı Hakkındaki Kanun) un geçici 2. maddesile kaldırılmıştır (26). Şu hale göre cürmün müeyyidesi, çalıştırılana ücretinin tazminat olarak, faile ödettirilmesinden ibarettir.

Memur ve askerin ahalinin rızası olmaksızın evlerine konmaları - Meccanen yem ve yiyecek almaları :

MADDE 250 — Tebliğ ve ihzar memurları, askerler, jandarmalar ve zabitler ve umum memurlar gelip geçtikleri yerlerde ahalinin hanelerine rızaları hilâfına konup meccanen yem ve yiyecek alırlar ise aldıkları her ne ise parası eshabına ret ettirildikten başka bir aya kadar hapsolunur. Asker ve Jandarmanın heyetçe hareketlerinde bu gibi şeylere cesaret ederlerse aldıkları eşyanın parası zabitanından alınarak sahiplerine teslim ettirildikten başka altı aydan üç seneye kadar hapis ile cezalandırılırlar. Eğer bu keyfiyet cebir ve şiddet icrasiyle vukubulursa cezaları üçte bir derecesinde çoğaltılır (Asliye).

ATIF : TCK. 279, 280, 194 Askeri ck. 3

801 — Bu maddede, memurların sıfatlarını kötüye kullanmaları bahse konudur.

Askerler de memur gibi sayılmıştır. Ancak kapsadığı fiillerin nitelikleri ne göre 250. maddenin (Memurlar tarafından ferdlere karşı kötü muameleler) bölümünde yer almasında isabet yoktur. 250. maddedeki fiiller hadisesine göre **irtikâp** veya **konut dokunulmazlığını bozma** (m. 194) nitelik ve şekillerinde belirebilir. Bu itibarla söz konusu fiillerin hangi maddenin kapsamına girdiğini tayin bakımından, hedefleri, nitelikleri ve manevi unsurları üzerinde dikkatle durulmalıdır (27).

(26) 13/7/1965 tarih ve 647 sayılı kanun, geçici m. 2.
(27) Bu konuda bak : Y. 5. CD. 10/3/1960 ve E. 6612 K. 1147

802 — Suçun Kanuni Unsurları : a — Memur veya askerin, b — Gelip geçtikleri yerlerde ahalinin evlerine rızaları olmadan konmaları ve c — Meccanen yem ve yiyecek almaları'dır.

I — **Suçun failî.** devlet **memuru** veya **asker** olabilir.

a — 250. maddedeki tebliğ ve ihzar memurları ve umum memurlardan maksat (Devlet memurları) dır. Ceza Kanununda, uygulama bakımından, kimlerin memur olduğu (m. 279, 280) gösterilmiştir.

b — Bu maddedeki «Asker ve Zabitler» den maksat (Mareşelden ere kadar subaylar, astsubaylar, çavuşlar, askerî memurlar, askerî adlî hâkimler, müstahdem ve askerî öğrenciler) dır (28).

II — **Ahalinin Evlerine rızaları olmaksızın konma :**

Devlet memurları veya askerler, gelip geçtikleri yerlerde, sıfatlarını kötüye kullanarak, ahâlinin rızaları olmaksızın, evlerine konmuş olmalıdır.

Burada, sadece, sıfatın kötüye kullanılması söz konusudur. Bu nitelik, 250. maddedeki suçu, 194. maddedeki (Memurun bir kimsenin konut dokunulmazlığını görevini kötüey kullanarak bozması) ndan ayıran önemli bir unsurdur (29).

III — **Meccanen Yem ve Yiyecek Alma :**

Devlet memuru veya asker. ahaliden meccanen yem ve yiyecek almış olmalıdır. Alınan yem ve yiyecek için pek cüzi miktarda para ödenmiş olması halinde de suçun bu unsuru gerçekleşmiş sayılmalıdır. Zira burada önemli olan, yem ve yiyeceğin, haksız surette, bedeli verilmeksizin ahaliden alınmasıdır.

IV — **Suçun Manevi Unsuru,** genel «**kasıt**» tır. Memur veya asker bilerek ve isteyerek fiili işlemiş olmalıdır. Maddi veya hukuki yanılma halinde mesuliyet bulunup **bulunmadığını hâkim, hadisesine göre, takdir** eder (30).

---

(28) Askeri Ceza Kanunu, m. 3.

(29) **Gözübüyük** (A. Pulat) **Mukayeseli Türk Ceza Kanunu şerhi,** C. II, sh. 361, N. 767 - 770.

(30) Geniş bilgi için bak : **Mukayeseli Türk Ceza Kanunu şerhi** eserimiz C. I.sh. 163, 166, N. 129 - 136, 139.

803 — **Cezalar :**

Memur veya askerin bedava aldığı yem ve yiyeceğin parası sahibine geri verilmekle beraber, fail bir aya kadar hapis olunur. f. 2.

804 — **Cezayı Ağırlatan Haller :**

a — **Askerlerin** fiili **topluca** işletmeleri halinde, haksız olarak aldıkları yem ve yiyecek parası sahiplerine verildikten başka failler altı aydan üç yıla kadar hapis olunur.

b — Filin **cebir** ve **şiddetle** işlenmesi halinde, tayin olunacak ceza üçte biri kadar artırılarak hüküm olunur.

Cebir ve şiddet kavramları evvelce açıklanmıştır (31).

Memurun Vazife sırasında işlediği cürümden dolayı Cezanın Artırılması :

MADDE 251 — Bir memur vazife esnasında bir kimse aleyhine bir cürüm işlerse kanunda yazılı olmıyan hallerde o cürme kanunen tertüp eden ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

(6123 sayılı Kanunla değişik)

Fransız ck. 198

ATIF : TCK. 279, 281

805 — Bu maddenin aslı 1274 eski ceza Kanunumuza aktarılan Fransız 1810 Ceza Kanununun 198. maddesidir.

a — 251. madde, **memurun sıfatını kötüye kullanarak,** vazifesini yaptığı sırada, **ferdlere karşı** işlediği **suçlardan** dolayı cezasının artırılacağını göstermektedir.

b — Burada, memurun sıfatını kötüye kullanarak, vazifesini yaptığı sırada bir cürüm işlemesi hali, **cezayı genel nitelikte artıran** bir sebeptir (32).

c — 251. madde, ceza Kanununun, failin **memurluk sıfatını** bir cürmün **unsuru** veya **cezayı artırıcı sebebi** olarak gözğnünde tutmadığı **hallerde**, uygulanır. Bu itibarla 251. madde hükmü, umumi ve tamamlayıcı mahiyettedir (33).

---

(31) Bu kavramlar için bak : **Mukayeseli Türk Ceza Kanunu şerhi** eserimiz C. II, N. 559 C, 679, 680 A a.
(32) Garraud. Traité théorlqe et pratique du Droit Pénal, II, N. 809, P. 716
(33) **Garraud,** Traité, IV, N. 1540 P. 431.

suçların, değişik bir sorumluluk değerlendirilmesine ve uygulamağa bağlandığını biliyoruz. Bundan dolayı yalnız bilirkişi hekimin değil, Hâkim, Savcı ve diğer bütün uygulamacıların kendi ölçüleri içinde hasta olan bu insanların ruh halini bilmesi, onlara konunun bütün genişlik ve derinliği içinde değerlendirilmesi imkânını sağlar kanısındayım. Yazının başlığınıda da belirtildiği gibi, burada yalnız, klasik Psikiyatri'de «Nöroz» kavramına giren hastalıklarda görülen «İmpulsyon» (içtepi veya Dürtü) ların ceza ehliyeti ve sosyal prognoz yönünden tahlili yapılacaktır.

Bilindiği gibi Ruh hastalıkları kliniği bakımından çok geniş ve önemli olan Nörozların, adli tıp uygulamasındaki yerleri sınırlıdır. Çünkü: çoğunlukla bu hastalar'da otokritik, sosyal düzen ve gerçeklere intıbak bozulmaz. Ayni sebeplerden ötürü de çevre tarafından çoğu kez ya hasta olduklarının, veyahut da mevcut hastalıklarının ağırlığının, farkına varılmaz. Bununla beraber çok seyrek de olsa, bu gurubun bazı klinik tipleri, Psikopatolojik özellikleri dolayısiyle, kişiyi asosyal davranışlara ve suça yöneltme'de özel bir önem taşırlar. İşte bu tiplerin başında «Obsesyon - İmpülsyon» lu şekiller gelir. Adli tıp yönünden bu gurub belirtilerin iki önemi vardır:

Hastalığın mahiyeti itibariyle çoğu kez etraf üzerinde, suç işlemesine etki yapacak derecede hasta olmadıkları, kanaatı uyanır; Diğer taraftan da suçu işleyen birçok kimse, hasta olmadığı halde, kendisine böyle bir ruh hali içinde fiili işlediği süsünü vermeye çalışır. Bu belirtilerin bulunduğu hasta insanın ruh halini ve suç'a götüren dinamiği özet halinde açıklamak faydalı olacaktır:

Obsesyon (musallat fikir veya zorlu fikir) - Bu belirti çeşitli ruh hastalığının (Şizofreni, Melankoli, Demanslar ve çeşitli diğer organik menşeli hastalıklar ve diğerleri) gelişmesi esnasında da görülebilir. Biz yalnız Nöroz mahiyetinde olanlardan bahsedeceğiz. Çoğu kez Obsesyonlar biraz sonra açıklayacağımız İmpülsyonlarla beraber gelişirler, beraber bulundukları zaman nörozun adli tıp yönünden önemi daha çok artar. Alman Psikiyatri edebiyatı bütün bu gurub belirtileri bulunduran Nörozlara Zwangsneurosen (zorlayıcı Nörozlar) deyimini kullanır. gerçekten hastalığın en önemli karakteri de budur: Hasta, saçma uygunsuz veya yasak olduğunu idrâk ettiği halde, bir türlü şuur alanından atamadığı, bazı düşünce, tasavvur veya endişelerin etkisi altındadır. Çoğu kez mevcut iç mücaledesine, heyecan, korku ve endişe eklenir. Bazı ağır şekillerde hastanın bu marazî fikrin gerçek dışı olduğunu anlama yeteneği de kalkar, böylece çok seyrek de olsa Obsesyon düşüncesi hezeyan haline geçebilir. Fakat çoğunlukla bu kademeye varmazlar. Yine bazı

281

zorlayan kuvvetli bir ruh enerjisidir. Bu enerjiyi doğurup, harekete geçiren etkenler çevreden veya kişinin yapısından (Kostitüsyon), kaynak alabilirler. İmpülsyonun da normal ve hastalık mahayetinde olan şekilleri vardır...

Hastalık mahiyetinde olanları : Bazen mahiyet itibariyle kişiyi ahlâk ve sosyal düzen değerlerine aykırı, bazen de tamamen mantıksız işlere yöneltirler. Hasta olan kişi bunlara karşı, ruhsal mükavemet yetenekleri, çevre şartları, genel sağlık imkânları (kişisel olan) ve dürten enerjinin şiddeti oranında, bir savunma iç çabası gösterir. Bu çok yorucu iç mücadelesi esasında da tıpkı obsesyonda olduğu gibi, bir, kişilik çözülmesi, dikkat azalması, kritik zayıflaması ve şuur alanında sislenme - bulanıklık kendisini gösterir. Bu sırada irade kuvveti («tonusu») zayıflar. Bahiskonusu iç mücadelesi esnasında bazen herşeye rağmen iç dürtüsü savunma mekanizmalarını kıramaz ve hasta uygunsuz olan fiili gerçekleştirmez. Fakat bazen de yine kendi iradesi dışında olan nedenlerle dürtüyü frenleyemez ve yasak, uygunsuz olan işi yapar.

Işte yukarda Psikopatolojik yaşantı özelliklerini özet olarak açıkladığımız Obsesyon ve İmpülsyon'lar çoğu kez klinik tablo'da biribirini tamamlarlar. Böylece hastalık «Obsesyon - İmpülsyon» Nöruzu karakterini taşır.

Obsesyon - İmpülsyon halinin şuur alanına hakim olması ile «şuur alanı sislenen, irade serbestliği tamamen kalkan veya ileri derecede azalan» ve Endise - korku, huzursuzluk içine giren hasta, dürtünün hedef alıp yönettiği fiili gerçekleştirmekle «az veya çok devam eden hoş bir gevşeme ve rahatlık duygusu içine girer».

Adli Tıp bakımından en önemli olan Nöroz («Karakter Nörozu») mahiyetindeki Obsesyon - İmpülsyon'lar şunlardır:

Adam öldürme, yangın çıkarma (Piromani), Firar (Dromomani), Çalma (Kleptomani) iptilâsı, Alkol İçme dürtüsü (Dipsomani), Cinsel organlarını gösterme dürtüsü (Ekshibisyonizm) gibi.

Bunlardan çalma iptılâsı - dürtüsü - (Kleptomani) üzerinde biraz durmak istiyoruz :

Kleptomaniye Almanlar, çalma iptilâsı deyimini de kullanmaktadırlar. Çeşitli ruh hastalıklarının seyri esnasında görülürse de, konu olarak aldığımız, Nöroz veya diğer bir deyimle karakter Nörozu mahiyetinde olan türüdür. Hemen daima kadınlarda görülür (Hentig, Wyrsch, Claud v. d.). Bunlar bazen büyük mağazalarda da bu işi yapmakla be-

süsü verirler. Ne bunlarda, ne de Hentig'in tarif ettiği Kleptofili gurubuna girenlerde ceza kanununun 46. ve 47. maddelerinin şartları gerçekleşmiş kabul edilmez. Yine birçok müelifin belirttiği gibi, bazen bu iki gurubu biribirinden ayırmanın güçlüğü, suçun gerçek bir Obsesoyn İmpülsyon krizi esnasında işlendiğinin açıklığa kavuşturulması imkânsızlığı, bir gerçektir. Ancak bütün bu güçlükler, gerçekten çok nadir olsa bile mevcut bir nöroz gurubunun, iradesi dışında işlediği suçtan sorumsuz olması gerekirken, aynı noktadan hareket ederek, cezalandırılmasını mazur göstermez.

Bütün bu sebeplerden ötürü, Psikiyatri bilirkişisinin Nöroz zemininden kaynak alan Obsesyon - İmpülsyon etkisi altında işlenmiş bir suç olduğuna ve dolayısiyle sorumulluğunun olmadığına veya tamamen kalktığına karar verirken : Kişinin o zamana kadar sürdüğü hayat hikâyesi, kişilik yapısı, suçun işleniş tarzı ve şartları, suçtan sonraki davranış ve yaşantıları üzerinde enine boyuna gerekli incelemeyi yapması ve kendisinde her yönden tam bir kesinlikle, suçun iradesini selbeden veya hareket serbestisini kaldıran veya bunları ileri derecede bozan bir psikopatlojik halin etkisi altında işlenmiş olduğuna kanaat gelmesi, zorunluluğu vardır (Claud, Wyrsch, ve ve d.).

Hasta olan kişinin Sosyal ve «Ruh sağlığı» prognozu bakımından 45. ve 47. maddeleri değerlendirme : Hiç süphesiz ister karar verme durumunda olan hâkim, ister ona kendi alanında danışma fonksiyonu ile bilirkişi ve ceza veya tedavinin diğer uygulayıcıları olsun, suçlu yahut hasta olarak karşılarına gelmiş olan insanın, kişiliğini, aile ve toplum içindeki rolünü, yine aynı açılardan gelecekteki durumunu da, daima katı kanun maddeleri yanında, düşünmek zorunulğundadırlar. Problem bu Psiko - Sosyal açıdan, insancıl bir anlayış içinde ve bilimsel dayanaklarla ele alınmadığı takdirde, ne ceza ne de tedavinin, asıl hedefine yönelmediğine öyle zannediyorum ki çok az kimse itiraz edecektir. Bu düşüncenin somut destekleyici örneklerini günümüzdeki hedeften sapmış uygulamalarda ve onların sonuçlarında, kolaylıkla bulmak mümkündür. Gerçekten bugünün geçerli olan sisteminde, hemen çok az istisnasi ile,sanığın ilk zabıta temasından karar ve infazsonuna kadar karşılaştığı tavır, hareket ve değerlendirmeler, onu gelecekte düzeltme şöyle dursun, tekrar ilk fırsatta, toplumdan nefret ve intikam duygusunun körüklediği, başka bir suça yöneltme için gerekli zemini hazırlar mahiyettedirler (Leyden naklen). Tamamen normal diye kabul edilen suçlular kadar, çeşitli derecede ruh hastası olanlar için de durum aynıdır. Bu tutumdur ki, 1960 da Hollanda'da toplanan uluslar arası Kriminoloji kongresine şu mealdeki kararı verdirmiştir : Artık hasta olan suçlunun sorumlu ve-

286

maddede aynen «çocuk teslimi hakkındaki ilâmın icrası sırasında çocuğu gizleyen veya ilâmın icrasından sonra tekrar kaçıran borçlu ile bu fiille re bilerek iştirak edenler, lehine hüküm verilmiş olan kimsenin şikâyeti üzerine, tetkik mercii tarafından bir aya kadar hafif hapis cezasına mahkûm edilirler» denmektedir.

Şu hale göre, ilâmın icrası sırasında borçlu çocuğu gizler veya ilâmın icrasından sonra borçlu çocuğu tekrar kaçırırsa, alacaklının şikâyeti üzerine, tetkik merciince bir aya kadar hafif hapis cezasile cezalandırılır. Bu olaya bilerek iştirak edenler de, alacaklının şikâyeti üzerine, mezk r madde ile tecziye edilirler. T.M. 346. maddesi gereğince yalnız yetkisine giren cezalara bakar. Diğer mahkemelere ait dâvalar, tetkik merciinin yetkisine giren ceza dâvalarile birleşemez. Ancak ilâmlar kat'ileşmiş ise, infaz sırasında içtima kaidelerine göre, cezalar birleştirilir.

Burada, şikâyet hakkı bir süre ile sınırlandırılmıştır. Şu hale göre, suçun vukuunu öğrenm tarihinden itibaren üç ay ve her halde vukuundan bir sene geçmekle şikâyet hakkı düşmektedir. İİK 347. m'si bu hususu açıklamıştır. Demek ki, alacaklının olayın vukuunden itibaren bir sene içinde şikâyet etmesi gerekir. Şukadar ki, ıttıladan itibaren üç ay geçmiş ise, şikâyet hakkı yine düşer. Burada, yetkili merci ise, suçlunun tutulduğu yer mahkemesi olmayıp, İİK 348. maddesi gereğince tâkibin yapıldığı yer mahkemesi, yâni T.M. dir.

Bu suçlar müteselsil olmayıp, mustakil birer suçtur. Esasen Fransız yargıtayı da bizdeki gibi, çocuğu saklıyarak teslim etmemeyi müteselsil bir suç addetmeyip, mustakil bir suç saymıştır (18).

Işte, bu suçun tekrarı halinde, suçlu hakkında T.C.K. m 81 gereğince, tekerrür hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

C — Çocukla şahsî münasebet tesisine ait ilâmların icrası

Çocukla şahsî müsebet tesisine ait ilâmların nasıl icre edileceği İİK m 25 a da düzenlenmiştir. İşte, bu ilâmların icra safhasını tetkikten evvel ilâm çeşitlerini incelemek lâzımdır.

1 — Ilâmların çeşitleri

Çocukla şahsî münasebet tesisine ait ilâmlar muhtelif sebeplerle mahkemelerden dâva yolu ile elde edilmektedir. İşte, bu ilâm çeşitlerini şöylece sıralıyabiliriz.

(18) Belgesay, Mustafa Reşit : age s - 208

a — Boşanma ilâmı

Aile düzeninin bozulmasiyle beraber, taraflardan birinin boşanma dâvası açması üzerine, hâkim boşanmaya karar vermekle beraber, velâyet hakkını da, takdirini kullanarak bir tarafa tevdii eder. Bundan mahrum olan eş ise, çocukla şahsî münasebet tesisine karar verilmesini dâva sırasında talep edebilir. Bunun üzerine, hâkim bu hususu da karara bağlar. Nitekim, Ankara asliye 10. hukuk mahkemesi bir boşanma talebi üzerine, 1968/606 esas ve 829 sayılı ve 9/9/1968 tarihli kararında, vekâlet hakkında karar vermekle beraber, bundan mahrum olan eş için de, cumartesi günleri saat 9 dan 17 ye kadar çocuğunu yanına alarak şahsî münasebet tesisini de karara bağlamıştır.

b — Ayrılık İlâmı

Boşanma sebeplerine istinaden ayrılık dâvası da ikame edilebilir. Hâkim boşanma sebepleri gereğince, ayrılığa karar vermekle beraber, dâva sırasında, çocukla şahsî münasebet tesisi de talep edilmiş ise, bu takdirde hâkim M.K. m 148'e göre, bu hususu da karar altına alır. Böylece, çocukla şahsî münasebet tesisine ait ilâm elde edilmiş olur.

c — Evlilik dışı şahsî münasebet tesisi

Evlilik dışı cinsi münasebetten husule gelen çocukla diğer eş şahsi münasebet tesis etmek isterse, bu hususta asliye hukuk mahkemesine dâva açması gerekir. Bu çeşit dâvaya mahkemelerde rastlamak kâbildir. Meselâ, evlilik dışı cinsi münasebetten husule gelen çocuğu ile şahsî münasebet tesisi için, ana tarafından erkek aleyhine dâva açılmıştır. Ankara 10. asliye hukuk mahkemesi 962/927 esas ve 826 sayılı 25/11/1963 tarihli kararı ile, dâvacının iffetsizlikle melûf bulunduğu ve çocuğu öldürebilecek karakterde olduğundan bahisle dâvayı red etmiş isede, icra memurunun kontrolü altında kötülük izale edilebileceği cihetle, yar. 2. h. d' si 327 esas ve 788 sayılı ve 18/2/1964 tarihli ilâmı ile mezkûr hükmü bozmuştur.

d — Büyük baba veya büyük ana ile şahsî münasebet tesisine ait ilâm

Torunlarını her hangi bir sebeple göremiyen büyük ana veya büyük baba, şahsî münasebet tesisi için, mahkemeye bu hususta dâva açmak yetkisini haizdirler. Kanaatımızca, bu istek yerindedir. Çünkü, torunlarına karşı büyük ana veya büyük baba da şevkat ve mühabbet hisleri olabileceği gibi ölümleri sebebile aynı kandan gelen torunlara mirasta kalmaktadır. Nitkeim, yar. 18/11/1959 T. 12 E. 29. S. lı tevhidi içtihadında

Adresi tesbit edilemeyip meçhul olan eşe 7201 sayılı tebligat Kanununa ve yönetmeliğe göre ilânen müşterek haneye dönmesi ihtar edilebilir. Bu halde muhataba son ilan tarihinden itibaren 15 gün sonra ihtar yapılmış sayılır. Buna bir aylık kanunî sürede ekleneceğinden ilanen yapılan bu ihtarın semeresiz kaldığından bahisle terk nedeni ile boşanma dâvası açabilmek için ilandan itibaren bir buçuk aylık sürenin geçmiş olması icap edecektir. (14).

5 — İhtardan en az iki ay önce müstakil ve oturmaya elverişli bir ev hazır edilmelidir.

Oncede belirtildiği gibi birlikte oturulacak olan evi seçip eşini ve çocuklarını durumuna uygun bir şekilde bakıp gözetmek kocanın görev ve vazifelerindendir. Ancak medeni kanunun 153 üncü maddesinde işaret edildiği üzere kadında müşterek saadetin temini için gücü yettiği kadar kocasına yardımda bulunacaktır. Eşlerden biri diğerini kendi yakınları ile bir arada oturmaya mecbur edemez. Kurulan her aile müstakil bir varlık kazanır. Kadın kocasının yakınları ile bir arada oturmamak için evden ayrılmışsa bunda kusurlu sayılamaz. Bu halde kocanın müstakil ve içerisinin lüzümlu her türlü eşyası ile birlikte bir evi hazır etmesi, o tarihten itibaren başlamak kaydı ile iki aylık sürenin geçmiş olması, ondan sonra bir ay içinde müşterek haneye dönülmesi için kadına ihtarda bulunulması, bu sonuncu süre zarfındada kadının eve dönmemesi gerekir. Ancak bundan sonradırki koca tarafından terk nedeni ile kadın aleyhinde boşanma dâvası açılabilir. Bundan'da bir aylık ihtar süresi de dahil olduğu halde en az üç ay önceden yukarda belirtilen vasıfta evin hazır edilmemiş olması halinde açılmış olan boşanma dâvasının kabul edilemeyeceği anlaşılmaktadır. Zira bu şart yerine getirilmediğinden terk haklı bir sebebe dayanmaktadır. Yüksek yargıtay Hukuk Genel Kurulu bunu (... Medeni kanunun 132 inci maddesi uyarınca dâvacı kocanın ihtar isteğinde bulunabilmesi için muhik sebebe dayanmayan terkin en az iki ay devam etmiş olması lâzımdır. Kocanın oturulabilecek bir evi bulunmadığı süre zarfında kadının ayrı yaşaması muhik sebebe dayanmaktadır. Olayda iki aylık haksız terk mevcut değil iken ihtar yapılmıştır. Bu sebebe dayanan boşanma dâvasının süre bakımından unsurları tahakkuk etmemiştir ...) şeklinde yeni bir kararı ile belirtmektedir. (15).

---

(14) 7201 sayılı tebligat kanunu Madde : 31 ve DOĞANAY İsmail - Terk sebebiyle açılan boyanma dâvalarına tekaddüm eden ihtar ne şekilde yapılmalıdır. Adalet Dergisi 1959 sayı - 3. Sh. 397.

(15) Yargıtay H. G. K. nun 10/7/1968 günlü Esas 966/2-570, karar 555 sayılı kararı resmî Kararlar dergisi Kasım - Aralık 1968 Sh. 273.

yerine getirmemek amacı ile veya haklı bir sebep olmaksızın meydana gelip gelmediğini, hukukî sürelerin dolmuş olup olmadığını ve ihtarın kanunî şartları taşıyıp taşımadığını incelemek durumundadır. İhtar, bağımsız, cezayi sonuçları olmayan, hâkimlikçe yapılmış bir işlemden ibaret olup anlaşmazlığı sonuçlandıran bir karar niteliği taşımadığından tek başına temyiz edilemez. Sadece boşanma dâvası sonunda verilecek hükümle birlikte esas veya şekil noktasından temyiz edilebilir. (17).

D — İHTAR KARARINI VERECEK YETKİLİ VE GÖREVLİ MAHKEME HANGİSİDİR ?

Durumu özelliklerinden dolayı ayrı ayrı inceleyelim :

1 — İhtarda yetkili mahkeme

Bilindiği gibi dar anlamda veya yer yönünden yetki ayni nevideki mahkemelerden örneğin bir kaç sulh mahkemesinden veya bir takım asliye hukuk mahkemelerinden hangi sulh veya Asliye hukuk mahkemesinin bir işe bakabileceğini bildirir (18) Medeni Kanunun daha önce bahsedilen 152 nci maddesine göre birlikte oturulacak o evi seçmek kocaya aittir. Düşüncemize göre inceleme konusu edilen ihtar mahiyeti icabı evlilik birliğinin devamı ve korunması için alınabilecek olan bir ihtiyatî tedbir durumu gösterir. Hukuk Yargılama usulü kanununun 104/2 nci maddesine nazaran ihtiyati tedbirlerin en az masrafla ve en çabuk nerede ifası mümkün ise o yer mahkemesinden de istenmesi kabul edilmektedir. Bu sebeple kanunî ikâmetgahından uzak bir yerde bulunan kimsenin orada temin ettiği eve eşini davet için o yer mahkemesinden ihtarname tebliğini talep edebilmesi yerinde olacaktır. Bu düşüncelerledir ki yüksek yargıtay 2 nci Hukuk Dairesi bir kararında (... İhtar talepleri boşanma dâvasına tekaddüm eden usuli bir muameleden ibaret olduğu cihetle bir dâva olarak kabulü isabetsizdir. Terk sebebine müsteniden boşanma dâvası açıldığı zaman ancak selahiyet itirazı dermeyan olunabilir. Bir kimse kanunî ikâmetgahından başka bir yere de eşini davet edebilir. 27/3/1957 tarih ve 1957/1 numaralı tevhidi içtihat kararı nazara alınmadan ihtar talebi müstakil bir dâva imiş gibi telakki olunarak tarafların nüfusta kayıtlı bulundukları yer itibariyle selahiyet yönünden açılan ihtar dâvasının reddine ...) karar verilmesi yolsuzdur, demek suretiyle ihtar kararlarında yetki hususu

(17) Yargıtayın 27/3/1957 günlü 10/1 sayılı içtihadı birleştirme kararı.
(18) Prof. Dr. ANSAY Sabri Şakir - Hukuk Yargılama Usulleri - 1957 Sh. 73.

ralı 132 nci maddeye göre açılan boşanma dâvasında uygulanamaz. O halde son ihtara dayanılarak açılan bu dâvada ihtarın ve dâvalının ihtara rağmen eve dönmemekte haklı olup olmadığı araştırılmak sonucuna göre bir karar verilmek gerekir...) (26).

Yargıtay kararlarında da benimsendiği üzere önceki ve sonraki boşanma dâvalarından her birinin yapılmış ayrı ihtarlara dayanması halinde, terk nedeni ile boşanma dâvalarında maddi anlamdaki kesin hüküm kuralının uygulanma yeri yoktur. Fakat her iki dâvanın ayni ihtar kararına dayanması halinde bu kuralın uygulanabileceği görüşündeyiz. Örneğin ihtarın usul ve kanuna aykırı olarak yapılmış olmasından yanı gidilecek ev adresinin belirtilmemesi, icabeden dönüş ücretinin gönderilmemiş bulunması, süresi içinde dönülmezse boşanma dâvası açılacağının kaydedilmemesi gibi sebeplerden biri ile önceki dâva reddedilip de sonradan ayni ihtara dayanılarak yeniden ayni nedenle boşanma dâvası açılırsa, ortada geçerli bir ihtar kararının bulunmadığı önceden tesbit edildiğinden bahisle kesin hüküm sebebiyle ikinci dâvada reddedilebilecektir.

G — SONUÇ :

Medeni Kanunumuzda boşanma bir zaruret olarak kabul edilmiştir. Terk de hususi boşanma sebeplerinden biri olarak benimsenmiş bulunmaktadır. Eşlerden birinin evlilik birliğinin kendisine yüklediği görevleri yapmamak için kasdî ve hukuka aykırı olarak diğerini terk etmesi evlenme akdine aykırı düşmektedir. Bu halde diğerinin belirli bir süre bekledikten sonra müşterek evi terk edene görevlerini hatırlatması, netice alamadığı takdirde hâkimden evliliğe son verilmesini istemesi zorunlu olacaktır. Zira bir taraf tavır ve hareketleri ile zaten bunu arzuladığını belirtmiştir. Diğerine buna rağmen bu hakkın tanınmaması kusurlu eşin korunması sonucunu doğuracaktır. Kaldıki terk nedeni ile boşanma dâvasının önceden yapılması gereken ihtar sebebiyle kusurlu eşe birliğin devamı bakımından bir imkân daha vermekte olduğunu görmekteyiz. Onun için inceleme konumuz olan boşanma sebebinin karşılıklı rıza ile eşlerin boşanmasına imkân verdiği şeklindeki tenkitlere rağmen Medeni Kanunda kabulü yerinde olmuştur. (27). Boşanma sebebi-

(26) Yargıtay H. G. K. nunun 10/2/1968 günlü esas 2/1496 karar 72 Sayılı kararı Resmi Kararlar Dergisi Mayıs - Haziran. 1968 Sh. 79.

(27) Ord. Prof. Dr. VELİDEDEOĞLU Hıfzı Velded - Türk Medeni Kanununa göre Medeni Hukuk. Başlangıç - Şahıslar - Aile - Miras - Eşya (Ayni Haklar) - 1954. Sh. 169. Terk'in çok defa eşlerin anlaşarak boşanmaları için baş vurdukları bir yol olduğunu, halbuki Medeni Kanunda karşılıklı rıza ile boşanmanın kabul edilmediğini ileri sürüp görüşlerini belirtmektedirler.

ORGAN NAKLİ

Yazan: Ali BAYKAL

(İhsaniye C. Savcısı)

Plân:

I — Giriş
II — Ahlak, Din ve sosyal bilim yönünden
III — Organ naklindeki tıbbi güçlükler
IV — Ölümün tanımı ve zamanını kestirme
V — Tıp Kurumlarının tutumu
VI — Anayasa Hukuku açısından
VII — Medeni Hukukumuz yönünden durum
VIII — Hekimlerin cezaî ve hukukî sorumluluğu
IX — Sonuç.

I — **Giriş**: Güney Afrikalı Dr. Chris Barnard'ın kalp nakli konusunda aldığı başarılı sonuçlar; bütün gözleri organ nakli konusuna çevirmiştir. Konu bir çok hekim ve hukukçu tarafından incelenmiş ancak kesin bir sonuca varılamamıştır.

Gerçekten «insanların kendilerini ölüme götürecek kadar bozulan organlarını bir yenisiyle değiştirmek ve böylece ümitsiz durumdaki bir hastayı iyileştirmek, tıbbın büyük bir idaalidir» (1). Ve deneysel de olsa eskiden beri yapılmaktadır. Dr. Jean Dormont tarafından yapılan tabloye göre (2) insandan insana ilk deneysel kalb nakli Fransız Carrel tarafından 1907 yılında yapılmışdır. İlk gerçek kalp naklini de 3/12/1967 tarihinde Dr. Barnard yapmıştır.

Bu gün bilimsel çevrelerin ilgileri kalb nakli üzerine toplanmışsa da; özellikle hukuk açısından böbrek, karaciğer, akciğer, pankreas, barsak ve beyin nakli de aynı önemi taşımaktadır. Ancak, diş, deri ve kan (Transfüzyon) nakillerinin organ nakli vasfında olmadığı ve bunların vücut için geçici bir kayıp olduğu savunulmaktadır. (3)

---

(1) Dr. Atabek, Erdal: Organ nakli ve hekimler (Cumhuriyet Gazetesi 11/5/1968)
(2) Dünyada yapılan organ nakli ameliyatları (Akşam Gaz. 9/5/1968)
(3) Görker, Tonguç: Organ nakli ve can pazarı (Milliyet Gaz. 1/5/1968)

Yapay organ kullanmanın «organ yenilenmesinde ideal» (4) olmasına karşın tabbî ve hukukî sorumluluk yönünden fazla önemli değildir. Asıl konumuz da bu değildir.

Sorun; yaşayan veya ölmüş bir insandan diğer bir insana organ naklidir. Gerçekten «organ nakli, ölüme mahkûm bir hastayı kurtarmak amacıyla ve belirli şartlar içinde yapıldığı takdirde bir denemeden kesinlikle ayrılan büyük bir tıbbî aşamadır.» (5)

II — **Ahlâk, din ve sosyal bilim yönünden :** Kâr ve çıkar endişesi olmadan bir insanı kurtarma amacına yönelmiş organ naklinde ahlâka karşı düşen bir yön yoktur. Bu sonuç organ alan, organ veren ve nakli yapan hekim bakımından aynıdır.

İslâm Dini açısından kararlı bir görüşe rastlayamadık. Nitekim İmam-ı Ebû Yûsuf'a göre : «Eti yenen hayvanlardan insanlara kemik ve diğer azalar nakletmekte beis yoktur ..... ancak başka bir kimsenin dişini takmak mekruhtur.» (6)

Usul-ü Pezzevi ye göre «insan muhterem olduğu gibi bütün organları da muhteremdir. Sahibinden müsaade alınsa bile insanın herhangi bir azasını kesmek ve bununla başka bir canı vikâye etmek mübâh değildir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu ise (7) : zaruret halinde ve bir kimsenin hayatını kurtarma amacıyla ameliyatla organ naklinin caiz olduğunu (...) hukukî ve tıbbî şartlara riayet edilmek suretiyle insandan insana kalb nakletmekte de dinen bir sakınca» bulunmadığını açıklamıştır.

Organ naklinin tam bir başarıya ulaşması halinde sosyal bilim açısından bir takım sorunlar ortaya çıkacaktır. Örneğin «yeryüzünde yakın bir gelecekte bir can pazarı doğacağı» (8) belirtilmektedir. Bunun gibi «yüzyıllar boyu şiire, müziğe, aşka ve tek kelime ile güzelliğe senbol olan kalbin (...) ameliyat masasında sadece emme basma bir tulumbadan başka bir şey olmadığı» (9) anlaşılacaktır. Beyin cerrahlarının «insanoğlunun düşünce organını, ruh dünyasını bir çalar saat gibi karıştı-

(4) Dr. Atabek, Erdal : Sözü edilen eser.
(5) Dr. Atabek, Erdal : Sözü edilen eser.
(6) İmam-ı Ebû Yusuf : Fetavai Hindiye : Cilt 1 Shf. 336, Cilt. 5. Shf. 354.
(7) Açıklama için bakınız, (Milliyet Gaz. 23/1/1968)
(8) Dr. Görker, Tonguç : Yukarda sözü edilen eser.
(9) Dr. Erdoğu, Nurettin : Yarının İnsanı (Akşam Gaz. 26/5/1968)

diği sonucuna ulaşılmak gerekir.» (30) Aslında hastalık ve ümitsizlik içinde kıvranan böyle bir şahsın rızası; bu sahada hukukî değer taşımaz.

D — **Organ satışı :** Organ naklinin belki ençirkin yönü bu yönüdür. Yani organ satımı. Gerçekten hergün gazetelerde (31) satılığa çıkan bir organa dair haber veya duyuru bizleri düşündürmelidir. Bir gün «fakirlikten kıvrananların organları, parasını harcayacak yer bulamayanların tüketim deposu haline gelecektir.» (32)

Organı konu alan satış akdi geçerli midir ?

aa — Satım akdinin tanımını yapan B. K. 182. maddesi «mal» dan bahsetmektedir. Organın bir mal olmadığı açıktır.

bb — Organ satımı konusundaki bir bâğıt B. K. 20. maddesine göre batıl olacaktır.

cc — Ölü organların konserve (emplante) lerinin yapılarak satılması belki mümkün olabilir.

dd — Gelecekte Türkiye de organ da bir alım satım konusu olacaksa bu işin hiç olmassa kan bankası (Kanun No : 6266 - 15/2/1954) gibi kuruluşlar tarafından yapılmalıdır.

VIII — **Hekimlerin cezaî ve hukukî sorumluluğu :**

Hukukumuzda organ naklini ihtiva eden açık bir hüküm yoktur. Ancak «söz konusu transplantasyon ameliyesini yaparken (tedavi amacı) ile hareket edip etmediklerinin tayini ve böyle bir amacın bulunması halinde fiillerinin hukuka uygunluğunun kabulü gerekir. Buna karşılık (ilmi deney) de bulunmak amacıyla hareket edilmesi durumunda, bu deneyden ölüm neticesinin doğabileceği öngörüleceği için, hekimlerin hareketlerinin hukuka uygun olduğunu söylemek imkânı mevcut değildir. Çünkü bize göre ilmî deneye rıza gösteren bir kimsenin bu rızası, o deneyden ancak hafif müessir fiilin doğabileceğinin ön görülmesi halinde muteberdir.» (33)

Cerrahi ameliyeyi yapan hekimin «her fiilinden mesul edilmesi, adalet ve nasafet kaidelerine uygun bulunmadığından başka, onu korkutabilir ve bunun neticesi olarak da hastaya faydalı olabilen müdahalesini

(30) Prof. Ataay, Aytekin : Y. S. E. E.)
(31) Selçuk, İlhan : Piyasadan toplattırılan kitap : Piyasaya çıkan böbrek : Cumhuriyet Gaz. 6/5/1968)
(32) Görker, Tonguç : Yukarıda sözünü ettiğimiz eser.)
(33) Dr. İçel, Kayıhan : Kalb nakillerinde cezaî sorumluluk ihtimali (Akşam Gaz. 17/2/1968)

Buna karşın Fransız Tıp Akademisi : Hekimin, «ihmal ile değil, ancak kasden sebep olduğu zarardan sorumlu tutulabileceğini mütelâa etmiştir.» (38)

Italyan Ceza Kanununun 371. maddesinin gerekçesinin hazırlanması sırasında da (meslek ve san'atda acemilik) ibaresi özellikle tartışma konusu edilmiş, bazıları maddedeki bu kayıt, hekimlere ve operatörlere ait ve münhasır bulunmalıdır; zira bunların meslek ve san'atlarında tam bilgi ve maharet sahibi bulunmaları gerekir. Aksi takdirde insanlığa büyük zarar verebilecekleri cihetle kanun, hekimlerin ve oparatörlerin maharetlerini her zaman tetkike yetkili bulunmalıdır.» (39) denmiştir.

Kanımızca hekimin kusurlu olması için ağır ihmali ve kasdı olmalıdır. Her başarısız ameliyenin ardından hekimin mes'uliyeti aranırsa yeni buluş ve aşamalar durabiilr. Yasalar tedavi amacını güden eylemleri hoş görmelidir. Ancak bu amaca varmada ilmi verilere dayanmak ve tıp ilminin gereklerine uymak zorunluğu vardır. Deney veya şöhret için organ nakli konusunda yapılacak cerrahi ameliyelere fırsat verilmemelidir.

D — **Hekimin cezaî ve medenî mesuliyeti :**

Hekimin cezaî ve medenî mes'uliyetlerinin şumulünü takdir ve tazminat miktarını tayinde yargıç, «bilumum hadiseleri, ezcümle kusurun ağırlığını ve varsa hastanın müşterek kusurunu nazara almalıdır.» (40)

a — **Cezaî sorumluluk :** Hekimlerin cezaî sorumluluğu ve özellikle organ naklinden doğacak suçlara dair ceza yasamızda açık bir hüküm yoktur. Ancak ölünün naaş ve kemiklerini koruyan T.C.K. nun 178 ve dikkatsizlik, tedbirsizlik ve meslek ve san'atta acemilik sonucu müessir fiil ve öldürme suçlarını içeren T. C. K. 455 - 459. maddelerin konuyla ilgisi var sayılır.

Nitekim bu ilgi Yargıtay 4. C. D. 27/3/1946 gün E. 334, K. 555 Sayılı ilâmında da belirtilmekte ve «görülen arızanın ameliyatın yanlış yapılmasının sonucu olduğu tahakkuk temesine göre sanık hakkında T. C. K. 459. maddesine göre ceza tayini gerekir.» denmektedir.

b — **Özel yasalardaki hükümler :** Cerrahi ameliyeyi yapan Doktorun sorumluluğunun tesbitinde; tababet ve şuabatı san'atın tarzı icrasına dair 1219 Sayılı Kanunun 70. maddesinde : «Tabibler, diş tabibleri ve dişçiler yapacakları her nev'i ameliye için hastanın, hasta küçük ve-

(38-39) Özbek, M. Sabri : Sözü edilen eser. Shf. 245 - 246.
(40) İsviçre F. M. K. 1926 (İstanbul Hukuk F. Mec. Cilt 1. Shf, 134)

329

Doç. Dr. Bilge Umar : İsviçre — Türk Hukukunda İrade Fesatları Karşısında Hâkimin Rolü,

Asist. Dr. Kevork Acemoğlu : Olağanüstü Kazandırıcı Zamanaşımı Müessesesi Üzerine Bazı Düşünceler,

Asist. Dr. Mustafa Dural : Roma Hukukunda Akit Benzeleri (quasi Contractus),

Tercümeler :

Doç. Dr. Ümit Doğanay : Şûf'a Akdi (Prof. Dr. A. Meier Hayoz),

Asist. Dr. Yavuz Alangoya : İhtilâf Konusu (Müddeabih) Hakkında Doktrinin Durumu (Prof. Dr. Karl. Heinz Schwab),

Asist. Dr. Kayıhan İçel : Meslekî Taksir için Cezai Sorumluluk (Heinrich Gebauer)

Kronikler :

Mahkeme Kararları Kroniği,

Anayasa Hukuku : (Prof. Dr. Öztekin Tosun)

Idare Hukuku : (Prof. Dr. Lütfi Duran)

Ceza Hukuku : (Doç. Dr. Çetin Özek — Asist. Dr. Kayıhan İçel)

Eser Tahlil ve Tenkitleri : (Doç. Dr. Bilge Umar)

Mevzuat Kroniği,

Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku : Prof. Dr. Öztekin Tosun

***

MUKAYESELİ HUKUK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ .

Yeni seri, Yıl 2, Sayı 3, 1968 İstanbul, Garanti Matbaası, 232 Sayfa, Fiyatı 10 Lira.

«İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Enstütüsü Yayını»

İçindekiler :

A — Kamu Hukuku :

Prof. Dr. Öztekin Tosun : Ceza Mahkemesinde İhtiyat Tedbirleri,

235

İnançlı muameleler, beşerî ve iktisadî ihtiyaçlar ile hukukî düzenlemeler arasındaki karşılıklı ilgiyi gösteren en iyi örneklerden biridir.

Eserin hazırlanışına 1961 yılında başlanılmıştır. Mehazı, 1959/1960 akademik yılında «graduate studies» i izlediği Harvard Law School'un «International Legal Studies» indeki büyük kitaplıktan derlenmiştir.

***

YABANCILARIN HUKUKÎ DURUMU.

Yazarı : Prof. Dr. Yılmaz ALTUĞ, Sermet Matbaası, 1968 İstanbul, 313 Sayfa, Fiyatı 17,60 Lira

«Istanbul Üniversitesi Yayınları No. 1342, Hukuk Fakültesi No. 292»

Eser; iki kısımda incelenmiştir.

Birinci Kısım :

Genel Bilgiler.

Ikinci Kısım :

Amme Hukuku ve Hususi Hukuk Bakımlarından Yabancılar.

Birinci baskısı 1963, ikinci baskısı 1966 ve üçüncü baskısıda 1968 yılında tabedilen eser, daha ziyade Fransız İhtilâlinden sonra Dünya memleketlerinde çok denilecek sayıda yazar tarafından incelendiğinden ve bu konuda dünya devletlerinin birçok kanunlar çıkarttığından bahseder.

Yabancıların hukukî durumu ise Türkiye'de, Lozan Andlaşmasına kadar, Kapitülâsyonlarca tanzim edilmiştir. Fakat o günden bugüne kadar Türkiye'de bu hususdaki incelemeler sayılacak derece azdır. Fakat 1966 dan itibaren de Türkiye'de yabancıların hukukî durumu mevzuunda milletlerarası alanda yoğun bir çalışmanın mevcut olduğu ileri sürülebilir. Gerekli belgelerde oldukça kabarıktır. Anlaşmaların bir kısmı vize muafiyetine bir kısmı da çalışma üzerinedir.

Eser de; Yabancıların kamu hakları ve hürriyetleri ile ilgili, İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerini Korumaya dair Avrupa Sözleşmesine iliş-

Kitap; üç bölümde izah edilmiştir.

Bölüm I : Genel İlkeler.

Bölüm II : Millîleşme Tasarrufu ve Milletlerarası Huüuka Uygunluk Şartları.

Bölüm III : Milletlerarası Hukuka Aykırı Millîleştirmeler ve Sonuçları.

Eser; Sayın Prof. Dr. Mahmut Belik'in önsözleriyle başlamaktadır. Kitapta, konu ile ilgili bütün ehemmiyetli mahkeme kararları tetkik edilmiş, andlaşma gözden geçirilmiş, kitap ve Dergilerle birlikte, Birleşmiş Milletler yayınları da incelenmiştir.

Değişen dünya karşısında, bu eser önemli çok yönlü ve ciddidir. 1907 La Haye Barış Konferansına 44 Devlet katılmıştı. Bugün ise, Birleşmiş Milletlere 124 Devlet üyedir. Afrika'da sömürgeler egemen Devlet olmuşlardır. Az gelişmiş, geri kalmış ülkelerin kalkınmaları bir milletlerarası sosyal adalet ve barış sorunu olmuştur.

*
**

KORPORATİF DEVLET.

Yazarı : Doç. Dr. Ayferi GÖZE, Fakülteler Matbaası, 1968 İstanbul, 207 Sayfa, Fiyatı 850 Kuruş.

«İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 1380, Hukuk Fakültesi No. 299»

Kitap; üç bölümde izah edilmiştir.

Birinci Bölüm : Korporatif Devletin Mahiyeti ve Tarifi.

İkinci Bölüm : Korporatif Devlet Teorileri.

Üçüncü Bölüm : Korporatif Devlet Sistemleri.

Kitapta, XIX ve XX inci Yüzyıllarda Avrupa'da Korporatif Devlet Teorileri ve Korporatif Devlet Sistemi yer almıştır.

Sosyal açıdan korporatif Devlet, doğrudan doğruya fertlere değil, sosyal teşekküllere istinat eden bir Devlettir.

Ekonomik açıdan incelenirse, Devletin mahiyeti itibariyle ekonomi sistemine dayandığı bir Devlet olarak göze çarpar.

Dördüncü Bölüm : Ceza Rejimi.

Eser; Sayın Profesörün önsözleriyle başlar.

Eserin birinci baskısı 1958 yılında yayınlanmıştır. İkinci Baskısı da 1964 yılında yapılmıştır.

Basın Hukuku problemlerini izah ve mevzuatı kıymetlendirmek için, bir araştırma yapmak bahis konusu olursa, pek tabiî olarak Basın Hürriyetinden bahsetmek yerinde olacaktır. Eser de, bu hususa değinmiştir. Basın Hürriyeti konusu, Politik cepheden sıyrılmak suretiyle, sadece ilmî bir görüş ile tahlil ve izah edilmek lâzımgelir. Bununla beraber Basın hürriyeti, mevcudiyet ve ademi mevcudiyeti bakımından, sırf hukukî bir Problem olarak telâkki edilmemelidir. Hukukî şartlara olduğu kadar, içtimaî ve iktisadî şart ve unsurlara da bağlıdır. Şüphesiz ki, her hukukî Problem aynı zamanda içtimaî veya iktisadî bir Problemdir.

Basın hurriyeti; faydalananlar için, bir nevi sosyal haktır. Açıklamak lûzumunu hissedersek, Basın modern cemiyet yapısında artık kendisinden vazgeçilmesi mümkün olmayan ifası zarurî bir vazifenin sahibi bulunmakta ve medenî bir içtimaî heyet olabilmek için, mütekâmil bir basına sahip olmak en başta gelen tefrik ve temyiz edici unsuru teşkil ettiği kendiliğinden ortaya çıkacaktır. Basın, ancak hürriyet şartları mevcut olduğu takdirde fonksiyonunu yerine getirebilir.

***

BORÇLAR HUKUKU, Cilt I. (Üçüncü Bası)

Yazarı : Prof. Dr. Kenan TUNÇOMAĞ, Garanti Matbaası, 1968 İstanbul, 734 Sayfa, Fiyatı 32.80 Lira.

«İstanbul Üniversitesi Yayınları No. 1394, Hukuk Fakültesi No. 304»
Müellif eserini dört kısımda tanıtmıştır.

Birinci Kısım : Borçlar Hukukunun Genel Kavramları.

İkinci Kısım : Borçların Doğumu.

Üçüncü Kısım : Borçların Hükümleri.

Dördüncü Kısım : Borçlarda Özel Durumlar.

Kitapta; Borçlar Kanununun 1-181 nci maddelerinde yer alan «Borçların Genel Hükümleri» en yeni yazılar, mahkeme kararları ve özel kanunlar gözönünde tutularak açıklanmıştır.

***

AYNI ÖZENÇ

Danıştay daire Kararları, Danıştay dairelerinin takip ettiği usuva göre kitapla, yazılmıştır. Her sayfanın başına kanunların maddelerini gösteren ibareler konulmuş, bu da karar bulmada ayrıca kolaylık sağlamıştır.

Dünya Hukuku: Incorporated Ortaklıklar (Corporations).

Amerika Birleşik Devletler Ortaklıklar Hukuku'nu bütün ayrıntıları ile bilmemek Kara Avrupası hukukçusu için imkânsız gibidir. Amerikan hukukunun, özellikle ortaklıklar hukukunun memleketimiz için de büyük önemi olduğu aşikârdır.

EMEKLİLİK KLAVUZU.

Yazarı : Avni HEKİMOĞLU. Güven Matbaası, 1969 Ankara, 124 Sayfa, Fiyatı 7.50 Lira.

Emeklilik mevzuatı çok sayıda Kanunun derlenmesinden ibaretten kontuların açıklığa kavuşturulması çeşitli Kanunlara ve maddelere dayanmakla mümkün olabilir. Bu basılı; kanunlardaki en son değişiklikleri, görülen duruşma eksiklere cevap vermek şekilde tanzim edilmiştir.

***

TOPLULUK MÜLKİYETİ İle ORTAKLIĞIN GİDERİLMESİ (İpleni Suyun) DÂVA ve PRENSİPLERİ.

Yazarı : Celâl ERDOGAN. Balkanoğlu Matbaacılık Ltd. Şti., 1969 Ankara, 240 Sayfa, Fiyatı 25.00 Lira.

Eser; Dört kısımdan mütteşekkildir.

Birinci Kısım : Topluluk Mülkiyeti.

İkinci Kısım : Ortaklığın Giderilmesi Dâvaları.

Üçüncü Kısım : Ortaklığın Giderilmesinin Tüzel Kişi.

Dördüncü Kısım : Ortaklığın Giderilmesi Dâvalarının Sonucu Verilen Kararların İnfazı.

***

DANIŞTAY KARARLARI (1967 — 1968 — 1969)

Yazanlar: Güven DÜNDAR, Erol ÇIRAKMAN, Nejat NECİPOĞLU, Yayınevi Cezaevi Matbaası, 1969 Ankara, 524 Sayfa, Fiyatı 30 Lira.

Kitapton bölümde tasnif edilmiştir.

[illegible] BAKANLIĞI YAYINLARI

	Fiyatı
[illegible] Sayı : 341 - 345	3.00
[illegible] 3. Müd : 346 - 381	4.50
[illegible] 3. Müd : 382 - 438	4.50
[illegible] İsviçre Borç- [illegible] 20	15.00
[illegible] Anak) İsviçre Borç- [illegible] Madde : 184 - 215	5.00
[illegible] İsviçre Medeni Kanunu Serhl. VI. Cilt : Genel Hükümler. Fasikül I : Madde [illegible]	7.50
[illegible] İsviçre Medeni Kanunu Serhl. VI. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül II : [illegible]	7.50
[illegible] İsviçre Medeni Kanunu Serhl. VI. Cilt : [illegible] Genel Hükümler. Fasikül III : Madde [illegible]	7.50
[illegible] Hukuk Kısmı. 1913 - 1947	6.00
» » » » 1955	75
» » » » 1956	50
» » Ceza Kısmı 1952	10
» » » » 1953	25
» » » » 1954	25
» » » » 1955	25
» » » » 1956	15
» » » » 1957	25
[illegible] 1942 Ceza Kısmı	5.00
» 1944 » »	3.00
» 1945 » »	3.00
» 1946 » »	2.50
» 1947 » »	3.00
» 1948 » »	2.00
» 1949 » »	2.00
» 1950 » »	2.00
» 1951 » »	3.00
» 1952 » »	3.00
» 1953 » »	3.00
» 1954 » »	2.50
» 1955 » »	2.50
» 1956 » »	1.00
» 1942 Hukuk Kısmı	3.00
» 1943 » »	3.00
» 1944 » »	3.00
» 1945 » »	2.50
» 1946 » »	1.00
» 1947 » »	2.00
» 1948 » »	1.00
» 1949 » »	2.00
» 1950 » »	3.00
» 1951 » »	3.00
» 1952 » »	3.00
» 1953 » »	3.00
» 1954 » »	3.00
» 1955 » »	3.00
» 1956 » »	3.00
[illegible] 1/2 Deselmil Arpağan	40.00
» » » (Albilan)	40.00

348

SATIŞTA OLAN ADALET BAKANLIĞI YAYINLARI

Zürih Şerhi Serisi	*Fiyatı*
Egger: (Çev: T. Çağa) Aile Hukuku, 1949, Mad: 241-345	3.00
Egger: (Çev: V. Çernis) Vesayet, 1952, Cilt: 1, Mad: 346-381	4.50
Egger: (Çev: V. Çernis) Vesayet, 1955, Cilt: 2, Mad: 382-438	4.50
Oser-Schönenberger: (Çev: Prof. Dr. İ. Sungurbey) İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, 1964, Mad: 492-529	15.00
Oser-Schönenberger: (Çev: Prof. Dr. Fikret Arık) İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, 1966, Birinci Fasikül; Madde: 184-215	5.00
Bern Şerhi Serisi	
Becker: (Çev: Dr. Bülent Olcay) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt: Borçlar Kanunu. I. Kısım: Genel Hükümler. Fasikül I: Madde 1-36. Ankara 1967	7.50
Becker: (Çev. Dr. Kemal Reisoğlu) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt: Borçlar Kanunu. I. Kısım: Genel Hükümler. Fasikül II: Madde 37-63 Ankara 1968	7.50
Becker: (Çev. Dr. Osman Tolun) İsviçre Medenî Kanunu Şerhi. VI. Cilt: Borçlar Kanunu I. Kısım: Genel Hükümler. Fasikül III: Madde 64-103 Ankara 1969	7.50
Yargıtay Kararları	
İçtihadı Birleştirme Kararları. Hukuk Kısmı, 1930-1947	6.00
» » » » » 1955	75
» » » » » 1956	50
» » » Ceza Kısmı 1952	10
» » » » » 1953	25
» » » » » 1954	25
» » » » » 1955	25
» » » » » 1956	25
» » » » » 1957	25
Yargıtay Kararları 1941-1942 Ceza Kısmı	3.00
» » 1944 » »	3.00
» » 1945 » »	3.00
» » 1946 » »	2.50
» » 1948 » »	3.00
» » 1949 » »	2.00
» » 1950 » »	2.00
» » 1951 » »	3.00
» » 1952 » »	3.00
» » 1953 » »	3.00
» » 1954 » »	2.50
» » 1955 » »	2.50
» » 1959 » »	1.00
» » 1941-1942 Hukuk Kısmı	3.00
» » 1944 » »	3.00
» » 1945 » »	3.00
» » 1946 » »	2.50
» » 1948 » »	3.00
» » 1949 » »	2.00
» » 1951 » »	3.00
» » 1952 » »	3.00
» » 1953 » »	3.00
» » 1954 » »	3.00
» » 1955 » »	3.00
» » 1959 » »	4.00
Diğer Yayınlar	
Yargıtay Yüzüncü Yıl Dönümü Armağanı	30.00
» » » » » (Albüm)	60.00

Dr. Recai Seçkin : Yargıtay Tarihçesi, Kuruluş ve İşleyişi.	10.00
İsviçre Federal Mahkeme Kararları 1945	1.00
» » » » 1946	1.00
» » » » 1947	1.00
Wieland : (Çev : İ. H. Karafakıh) Aynî Haklar, İkinci baskı, 1949, Cilt : 2	7.50
Wahl : (Çev : K. Berker) Deniz Ticareti Hukuku, nazarî ve amelî, 1948	3.00
Vidal - Magnol : (Çev : Ş. Devrin) Ceza Hukuku Cilt : 1. 1949	4.00
Dr. Recai Seçkin : 1961 - 1962 Adalet Yılının Açılışı Dolayısiyle Söylev	50
Bustamente Sirven : Hukuku Hususiyei Düvel Kanunu Projesi, 1930	50
Vehbi Yekebaş : Suç ve Suçlunun Taaddüdü ve Cürme İştirâk, 1952	1.50
Dr. Recai Seçkin : 1964 - 1965 Adalet Yılını Açış Söylevi	50
Seçim İşlerinde İtiraz ve Şikâyetler Klavuzu. (T. C. Yüksek Seçim Kurulu Yayınlarından), 1964	2.50
Esbabı mucibeli Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi, 1939	50
İnhulsen : (Çeviren : Rıfat Taşkın) İngiliz Ceza Muhakemeleri Usulü, 1938	1.00
Kerdaniel : (Çeviren : Rasih Yeğengil) Şahitlik ve Şahidin psikolojisi. 1937	50
Ceza Hukukunu tevhid birinci beynelmilel konferansı. Varşova, 1 - 6 İkinciteşrin 1927.Konferans vesikaları. Çeviren : Mustafa Nuri Devres	8.00
Ceza Hukukunu tevhit üçüncü beynelmilel konferansı. Brüksel, 26 Haziran 1930 Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres.	3.00
Ceza Hukukunu tevhit beşinci beynelmilel konferansı. Madrit, 14 - 20 Birinciteşrin 1934, Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres	3.00

Adalet Dergisi

1937	Yılı	(1 - 7 sayılar kalmamıştır)	Sayısı	30
1938	»		»	30
1939	»	(10, 11 ve 12. sayılar kalmamıştır)	»	30
1940	»		»	30
1941	»		»	30
1942	»		»	30
1943	»		»	30
1944	»	(1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11 ve 12. sayılar kalmamıştır	»	30
1945	»	(1 - 3, 5, 7, 8, 12. sayılar kalmamıştır)	»	30
1946	»	(3, 12. sayılar kalmamıştır)	»	30
1947	»		»	30
1948	»		»	30
1949	»		»	1.00
1950	»		»	1.00
1951	»	(1 - 3, 9. sayılar kalmamıştır)	»	1.00
1952	»	(1, 2, 3, 4. sayılar kalmamıştır)	»	1.00
1953	»		»	1.00
1954	»		»	1.00
1955	»		»	1.00
1956	»		»	1.00
1957	»		»	1.50
1958	»		»	1.50
1959	»	(üç ayda bir olarak 4 sayı çıkmıştır 4 üncü sayı kalmamıştır)	»	4.50
1961	»	(9 - 10 sayılar kalmamıştır)	»	2.50
1962	»	(3 - 12. sayılar kalmamıştır)	»	2.50
1964	»	(1, 2, 7 ve 8. sayılar kalmamıştır)	»	2.50
1965	»	(1, 5 - 6, 10 - 12. sayılar kalmamıştır)	»	2.50
1966	»	(5 - 6 sayılar kalmamıştır, 1 ve 2. sayılar 250 kuruştur)	»	
1967	»	(1 - 10. sayılar kalmamıştır)	»	2.00
1968	»	(3 - 4. sayılar kalmamıştır)	»	2.00

Resmî Kararlar Dergisi

1966	Yılı	(İlk sayısı mart ayında yayınlanmıştır)	Sayısı :	1.50
1967	»		»	1.50
1968	»		»	1.50

Ankara Yarıaçık Cezaevi Matbaası